

سبک یادگیری و طراحی آموزشی

چگونه یاد می‌گیریم؟

اشاره

یادگیری غالباً فرایندی سودمند تعریف می‌شود که در آن یادگیرنده با نزدیک شدن به اطلاعات، مرتبط کردن آن‌ها با دانش قبلی و کنترل و هدایت فرایند یادگیری خود، به صورت فعالانه عمل می‌کند. این در حالی است که می‌دانیم، افراد با شیوه‌های خاص و گوناگونی یاد می‌گیرند و در موقعیت‌های یکسان یادگیری متفاوتی دارند. از جمله مهم‌ترین دلایل این امر، سبک یادگیری آن‌هاست. سبک یادگیری تعیین می‌کند در برخورد با یک موقعیت، فرد چه مدت، به چه چیز و به چه میزانی توجه می‌کند. به بیانی دیگر، سبک یادگیری شامل باورها، اعتقادات، اولویت‌ها و رفتارهایی است که افراد به کار می‌برند تا در یک موقعیت معین به یادگیری خود کمک کنند. توجه معلم به عنوان طراح آموزشی به سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان، می‌تواند زمینه‌ساز یادگیری‌های ماندگار، عمیق و غنی شود. نوشته پیش‌رو به این موضوع اختصاص دارد.

کلیدواژه‌ها: سبک یادگیری، فرایند یاددهی - یادگیری، طراحی آموزشی

من با دیگری تفاوت دارم!

می‌آموزند. گروهی شنیدن و خواندن را شیوه مناسبی برای تفکر و درک مطلب می‌دانند. عده دیگری از بودن در کنار دیگران و هم‌آموزی یادگیری را دنبال می‌کنند. مسئولیت اصلی معلم این است که زمینه مشارکت همه دانش‌آموزان را در فرایند یاددهی - یادگیری فراهم کند تا به بهره‌مندی و لذت بردن از یادگیری کمک کند. به همین دلیل، درک ترجیح و سبک یادگیری دانش‌آموزان و توجه به آن در طراحی آموزشی، بسیار اهمیت دارد تا به عملکرد مثبت و سازنده یادگیری دانش‌آموزان منجر شود. شناسایی سبک یادگیری دانش‌آموزان و توجه به انواع سبک‌های یادگیری می‌تواند به انتخاب مواد آموزشی مناسب و طراحی فرصت‌ها و موقعیت‌های یادگیری مؤثر کمک کند.

یکی از دلایل تفاوت‌های فردی، سبک یادگیری است. سبک‌های یادگیری از جمله متغیرهایی هستند که با یادگیری افراد ارتباط مستقیم دارند و شیوه یادگیری را موجب می‌شوند. به عبارت دیگر، افراد به همان اندازه که با هم تفاوت دارند، شیوه‌های یادگیری متنوع نیز دارند. اینکه هر کدام از ما ترجیح می‌دهیم با چه نوع منابع یادگیری در ارتباط باشیم، یا چگونه اطلاعات را دریافت و پردازش کنیم، به سبک یادگیری ما مربوط است. برخی تمایل دارند بر حقایق، محاسبات ریاضی و اطلاعات مستند تمرکز کنند. برخی دیگر به الگوهای ریاضی و نظریه‌های علاقه دارند. برخی از طریق اشکال دیداری اطلاعات مانند تصویرها، نمودارها و نقشه‌ها بهتر

در طراحی آموزشی لازم است موقعیت‌های متنوع که با سبک‌های گوناگون یادگیری مرتبط هستند در نظر گرفته شوند

سبک یادگیری من چیست؟

چگونگی یادگیری یادگیرنده است

عامل مؤثر یادگیری است

در هر فردی متفاوت از دیگری است

میزان توانایی یادگیری است

به عنوان مکمل رفتارهای ورودی یادگیرندگان به کار می رود

راه انتخابی یادگیرنده در نگه داری آموخته هاست

روش انتخابی پردازش اطلاعات برای یادگیرنده است

شیوه انتخابی تمرکز یادگیرنده بر یادگیری است

با وجود تفاوت سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان و اثرگذاری و ارتباط سبک‌ها بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی آنان، ضرورت تنوع محیط یادگیری و غنی‌سازی شیوه‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری بیشتر نمایان می‌شود. با توجه کردن به تفاوت‌های یادگیری دانش‌آموزان و ایجاد هماهنگی با آن‌ها می‌توانیم در استفاده بهینه از سبک‌های گوناگون یادگیری به دانش‌آموزان کمک کنیم. در چنین شرایطی، دانش‌آموزان می‌توانند اولویت روش‌های کسب اطلاعات، پردازش و تحلیل و نگهداری از آموخته‌های خود را مطابق شیوه یادگیری خود بیابند و مسئله‌های خود را از آن طریق حل کنند.

انواع سبک‌های یادگیری

دسته‌بندی‌های سبک‌های یادگیری متنوع و گوناگون‌اند. از نظر انواع سبک یادگیری، می‌توان مجموع آن‌ها را در سه دسته کلی زیر معرفی کرد.

سبک‌های یادگیری فیزیولوژیک

اگر بنا باشد محیط مطالعه و یادگیری خود را انتخاب کنید، چه مواردی در فهرست انتخاب‌های شما خواهند بود؟

- محیطی آرام و بدون رفت‌وآمد و سر و صدا؛
- محیطی در ارتباط با آدم‌ها و دوستان؛
- محیطی طبیعی همراه با نمادهایی از طبیعت؛
- محیطی همراه با پخش موسیقی ملایم؛
- مکانی پر نور؛
- محیطی با نور شب

محیط و شرایط فیزیکی آن با یادگیری ارتباط دارد. جنبه‌های زیست‌شناختی یا واکنش یادگیرنده به این شرایط، سبک یادگیری فیزیولوژیک را تشکیل می‌دهد. توجه به سبک انتخابی و ترجیح یادگیرنده در خصوص محیط فیزیکی برای یادگیری، به ماندگاری، تعمیق و تأثیر بیشتر یادگیری کمک می‌کند.

سبک‌های یادگیری عاطفی

با توجه به شیوه یادگیری خود، از نظر ارتباط با دیگران و تجربه‌های هم‌آموزی و دیگر جنبه‌های یادگیری که به رغبت عاطفی و تشویق مربوط است، خود را با چه شرایطی متناسب می‌بینید؟

- دوست دارید در کنار دیگران بیاموزید و با هم یاد بگیرید؛
- تنهایی مطالعه کردن و آموختن را ترجیح می‌دهید؛
- خودجوش و با پشتکار هستید؛
- به تشویق و ترغیب معلم و اطرافیان نیاز دارید تا روی یادگیری متمرکز شوید؛
- بدون نیاز به تشویق دیگران یادگیری را دنبال می‌کنید؛
- احساس می‌کنید انگیزش درونی لازم برای انجام کارها و یادگیری را دارید.

سبک‌های یادگیری شناختی

تصور کنید معلم مسئله‌ای را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد. او تاکنون راه خاصی برای حل آن مسئله ارائه نکرده است. بدیهی است، دانش‌آموزان به شیوه‌های گوناگون و از راه‌های متفاوت مسئله را حل می‌کنند. این اتفاق، یکی از ویژگی‌های مرتبط با سبک یادگیری شناختی است. سبک یادگیری شناختی طیف وسیعی از زمینه‌های یادگیری را شامل می‌شود:

- طریقی که شخص موضوع‌های اطراف خود را درک می‌کند و اطلاعات را به خاطر می‌سپارد؛
- شیوه‌ای که درباره مطالب می‌اندیشد و مسائل را

حل می‌کند؛

- روش‌های خاصی که یک فرد در درک و مفهوم‌سازی محیط به کار می‌برد؛
- فرایندی که افراد از طریق آن اطلاعات را از محیط می‌گیرند، تفسیر می‌کنند و برای واکنش به محیط از آن استفاده می‌کنند؛
- چگونگی پرداختن به حل یک تکلیف توسط افراد، فارغ از سطح هوشی یا الگوهای توانایی‌های ویژه افراد؛
- راه‌های ترجیحی هر فرد برای پردازش و سازمان‌دهی اطلاعات.

جمع‌بندی

سبک‌های یادگیری از جمله مؤلفه‌های پراهمیت در طراحی آموزشی محسوب می‌شوند که لازم است معلم در هر مرحله از فرایند یاددهی-یادگیری به آن‌ها توجه نشان دهد. از جمله زمینه‌های ضروری برای اقدام معلمان در این باره، ایجاد فرصت‌های متنوع یادگیری است که امکان ارتباط هر سبک یادگیری را با موقعیت فراهم می‌کند. اعطای آزادی عمل و حق انتخاب روش به دانش‌آموز می‌تواند او را با سبک یادگیری خود بیشتر آشنا کند و زمینه کسب تجربه مستقیم را فراهم سازد. به این ترتیب، ممکن است در پایان یک دوره تحصیلی، معلم همچنان نتواند تشخیص دهد هر دانش‌آموز به کدام سبک یاد می‌گیرد. البته ضرورتی هم برای این کار نیست. مهم این است که معلم بتواند شرایطی را فراهم آورد تا هر دانش‌آموز با رویارویی در موقعیت‌های گوناگون، امکان انتخاب و فرارگیری در سبک یادگیری خود را داشته باشد و از این طریق یادگیری مؤثر و ماندگاری را تجربه کند. در این صورت می‌توان انتظار داشت دانش‌آموزان به مرور سبک‌های یادگیری خود را بشناسند.

*منابع

- اسلامیان، حسن و میرمبین، فاطمه سادات و جهانبخشی، مژگان و نیک‌پور، محمد (۱۳۹۳). سبک‌های یادگیری و تدریس، نظریه و پژوهش. مشهد: ارسطو
- زارعی، حیدرعلی و سرداری، باقر (۱۳۹۲). سهم ناشناخته سبک‌های تفکر و یادگیری در فرایند آموزش. تهران: ساوالان
- امامی پور، سوزان و شمس اسفندآبادی، حسن (۱۳۹۳). سبک‌های یادگیری و شناختی: نظریه‌ها و آزمون‌ها. تهران: سمت
- آلن، ریچارد (۱۳۹۰). روش‌های یادگیری: نظریه‌ها و سبک‌های یادگیری در کلاس درس. ترجمه اسماعیل سعدی پور و طالب زندی. تهران: آوای نور
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۸). روش‌های یادگیری و مطالعه. تهران: دوران
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۶). روان‌شناسی پرورشی نوین. تهران: دوران

وظیفه معلم
شناسایی سبک‌های
یادگیری تک‌تک
دانش‌آموزان نیست،
بلکه مسئولیت
اصلی او فراهم‌آوری
موقعیت‌های متنوع
یادگیری متناسب
با هر سبک است